

Sygn. akt III C 946/15

POSTANOWIENIE

Dnia 12 maja 2016 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie III Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący SSO Mariusz Solka

Protokolant: stażysta Tamara Oktaba

po rozpoznaniu w dniu 12 maja 2016 r. w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa D. A.

przeciwko pozwanemu A. J.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

postanawia:

1. postępowanie w sprawie umorzyć;
2. zasądzić od powódki D. A. na rzecz pozwanego A. J., kwotę (...),00 (trzy tysiące sześćset siedemnaście) złotych kosztów procesu, w tym kwotę 3600,00 (trzy tysiące sześćset) złotych tytułem wynagrodzenia pełnomocnika.

/-/ SSO Mariusz Solka

Sygn. akt III C 946/15

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 17 sierpnia 2015 roku, powódka wniosła o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niej, umowy renty z dnia 27 lutego 2015 roku sporządzonej przed notariuszem A. B. w W. za nr Rep (...) nr (...) na mocy której pozwany A. J. nabył (w ocenie powódki) z pokrzywdzeniem wierzycielki D. A. od dłużnika M. J. (1), przysługujący mu udział w (...)zabudowanej nieruchomości gruntowej stanowiącej działkę nr (...) z obrębu (...) położonej przy ulicy (...) w W., dla której do nieruchomości Sąd Rejonowy dla Warszawy Mokotowa prowadzi księgę wieczystą nr (...) (pozew k.2-5).

W uzasadnieniu powództwa powódka wskazała, iż przedmiotowa nieruchomość, jest jedynym wartościowym składnikiem majątku M. J. (1), względem którego powódka ma roszczenie o wypłatę zachowku po zmarłej babce M. J. (2). W ocenie powódki przedmiotowa umowa dokonana na rzecz bratanka A. J. została dokonana z pokrzywdzeniem jej jako wierzycielki (art.527§2 k.c.).

Jednocześnie powódka wskazała, iż w dniu 14 lipca 2013 roku wytoczyła przeciwko dłużnikowi M. J. (1) powództwo o zapłatę zachowku w kwocie 95.000 złotych.

W odpowiedzi na pozew z dnia 25 września 2015 roku (k.60-63), pozwany wniosł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów procesu. Pozwany wskazał, iż żądanie powódki w zakresie kwoty zachowku zostało ograniczone w toczącym się pomiędzy powódką a M. J. (1) procesie o zapłatę a nadto wskazał, iż wskutek umowy renty dłużnik M. J. (1) nie stał niewypłacalny albowiem w skład majątku M. J. (1) wchodzi także inne aktywa, jak w szczególności zgromadzone przez niego jednostki uczestnictwa w funduszu inwestycyjnym o łącznej wartości

przekraczającej 100 tys złotych według stanu na dzień 22.09.2015 roku (k.62-63). Powyższe podnosił pozwany także we wniesionej odpowiedzi na zażalenie (pismo z 28.09.2015 roku – k. 68-69).

Pomimo posiadanych informacji o istniejącym majątku dłużnika M. J. (1), który w całości mógłby zaspokoić żądanie powódki o zachówek, powódka podtrzymywała powództwo o ustalenie aż do rozprawy w dniu 12 maja 2016 roku, na której powódka cofnęła powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia (k.122).

W odpowiedzi na cofnięcie powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia, pozwany wniósł o umorzenie postępowania i zasądzenie kosztów procesu według norm przypisanych (k.122).

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Zgodnie z treścią art. 203 § 1 k.p.c. pozew może być cofnięty bez zezwolenia pozwanego aż do rozpoczęcia rozprawy, a jeżeli z cofnięciem połączone jest zrzeczenie się roszczenia – aż do wydania wyroku. W myśl § 4 cytowanego przepisu Sąd może uznać za niedopuszczalne cofnięcie pozwu, zrzeczenie się roszczenia lub ograniczenie roszczenia tylko wtedy, gdy okoliczności sprawy wskazują, że wymienione czynności są sprzeczne z prawem lub zasadami współzycia społecznego albo zmierzają do obejścia prawa.

W niniejszej sprawie powódka cofnęła powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia a zatem nie jest wymagana zgoda pozwanego na taką decyzję powódki. W ocenie Sądu cofnięcie pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia przez powódkę nie pozostaje w sprzeczności z prawem, zasadami współzycia społecznego, ani nie zmierza do obejścia prawa. Oceniając bowiem sprawę rozsądnie, w związku z przedstawieniem niebudzącego wątpliwości zaświadczenia o posiadanym przez dłużnika M. J. (1) majątku w postaci jednostek funduszu inwestycyjnego w kwocie ok. 101 tys zł (k.120), oraz wysokości żądania powódki o zachówek (kwota 75.000 zł wraz z odsetkami k. 121), należałoby uznać, iż brak jest uzasadnionych podstaw do pozytywnego zweryfikowania powództwa na korzyść powódki. Pomimo bowiem przeniesienia niewątpliwie wartościowego składnika majątku w postaci udziału w nieruchomości, dłużnik M. J. (1) w dalszym ciągu posiada majątek wystarczający na zadośćuczynienie słusznemu co do zasady żądaniu powódki o zapłatę zachowku. Gdyby zatem powódka w dalszym ciągu swoje żądanie podtrzymywała, powództwo podlegałoby oddaleniu jako niezasadne.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 355 § 1 i 2 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 i 4 k.p.c., orzeczono jak w pkt 1 sentencji postanowienia, uznając w takim przypadku wydawanie orzeczenia jest bezprzedmiotowe.

O kosztach postępowania w niniejszej sprawie rozstrzygnięto na podstawie art. 98 k.p.c., zgodnie z odpowiedzialnością za wynik procesu, który powódka przegrała w całości (pkt.2 postanowienia). Na koszty zasądzone na rzecz pozwanego w kwocie 3.617 złotych złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika zgodnie z §6 pkt.6 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych... oraz kwota 17 złotych tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Powódka wniosła o odstąpienie od obciążania jej kosztami procesu zgodnie z art.102 k.p.c. zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych Sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Powyższy przepis ustanawia zasadę słuszności, będącą odstępstwem od zasady odpowiedzialności za wynik procesu. Nie konkretyzuje on pojęcia „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostając ich kwalifikację, przy uwzględnieniu całokształtu okoliczności danej sprawy, Sądowi (orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 grudnia 1973 r., sygn. akt II CZ 210/73, niepubl.). Do okoliczności branych pod uwagę przez sąd przy ocenie przesłanek zastosowania dyspozycji omawianego przepisu według doktryny zaliczyć można nie tylko te związane z samym przebiegiem postępowania, lecz także dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej strony. Za trafny należy natomiast uznać pogląd, zgodnie z którym sama sytuacja ekonomiczna strony przegrywającej, nawet tak niekorzystna, że strona bez uszczerbku dla utrzymania własnego i członków rodziny nie byłaby w stanie ponieść kosztów, nie stanowi podstawy zwolnienia - na podstawie art. 102 k.p.c. - z obowiązku zwrotu kosztów przeciwnikowi, chyba że na rzecz tej strony przemawiają dalsze szczególne okoliczności, które same mogłyby być niewystarczające, lecz łącznie z trudną

sytuacją ekonomiczną wyczerpują znamiona wypadku szczególnie uzasadnionego (por. postanowienie SN z dnia 8 grudnia 2011 r., IV CZ 111/11, LEX nr 1119554).

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 grudnia 2012 r. (sygn. akt III CZ 67/12) sprecyzował, iż do kręgu "wypadków szczególnie uzasadnionych" należą zarówno okoliczności związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczył sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywnego przekonania strony o zasadności roszczeń, przedawnienia czy prekluzji. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Sąd Najwyższy podkreślił przy tym, iż całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku, powinien być oceniony z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego.

W ocenie Sądu z żadną z cytowanych wyżej sytuacji nie mamy do czynienia w przedmiotowej sprawie. O ile wnosząc powództwo w sierpniu 2015 roku o uznanie czynności za bezskuteczną, powódka nie miała informacji o jakimkolwiek innym majątku dłużnika M. J. (1), mogła być subiektywnie przekonana o zasadności wytoczonego powództwa, na co wskazywał Sąd Okręgowy w postanowieniu z dnia 27 sierpnia 2015 roku (k.20) oraz Sąd Apelacyjny w postanowieniu z dnia 21 stycznia 2016 roku (k.94). Powódka mogła zasadnie przypuszczać, iż wskutek umowy z dnia 27.02.2015 roku dłużnik M. J. (1) stał się niewypłacalny a w związku z tym zadośćuczynienie jej żądaniu o zachówek jest wątpliwe. O tyle sytuacja ta zmieniła się po wniesieniu odpowiedzi na pozew we wrześniu 2015 roku (k.60-64 – odpowiedź przesłana bezpośrednio pełnomocnikowi powódki), w której pozwany wnosząc o oddalenie powództwa, ujawnił majątek dłużnika w wysokości ponad 101 tys złotych, wystarczający na zaspokojenie żądania o zachówek powódki. Stanowisko to zostało ponownie zaprezentowane w odpowiedzi pozwanego na zażalenie (k.68). Jak wynika z pisma powódki z dnia 20 października 2015 roku (k.79), powódka zdawała sobie doskonale sprawę z majątku posiadanego przez dłużnika M. J. (1), a pomimo tego w dalszym ciągu powództwo podtrzymywała.

Pomimo, zatem posiadania informacji o majątku dłużnika M. J. (1), który był wystarczający do zaspokojenia żądania powódki (jak wynika z oświadczenia powódki k. 121 – powódka domaga się zapłaty zachowku w kwocie 75 tys złotych z ustawowymi odsetkami od daty wydania postanowienia o nabyciu spadku do dnia zapłaty. Zważywszy na konstrukcję roszczenia o zachówek, które powstaje dopiero po ogłoszeniu testamentu (art.1007 k.c.), oraz zważywszy na fakt, iż do terminu spełnienia świadczenia o zachówek należy stosować art.455 k.c., odsetek za opóźnienie w spełnieniu świadczenia o zachówek powódka może domagać się dopiero od wezwania dłużnika do jego zapłaty), powódka dopiero po 7 miesiącach, i wyznaczeniu rozprawy, na rozprawie w dniu 12 maja 2016 roku cofnęła powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia, pomimo faktu, iż okoliczności faktyczne umożliwiające takową decyzję były w dyspozycji powódki co najmniej od października 2015 roku (a nawet od września 2015 roku jak wynika z zeznań powódki k.122).

Gdyby zakładając hipotetycznie, iż do października 2015 roku, powódka nie wiedziała o majątku dłużnika M. J. (1) o wartości 101 tys złotych (zapewne tak było bowiem, nie ma racjonalnego wytłumaczenia wytoczenia sprawy o stwierdzenie bezskuteczności umowy gdyby powódka miała wiedzę o majątku dłużnika wystarczającym do zaspokojenia jej roszczenia o zachówek), to od września 2015 roku sytuacja ta się zmieniła i powódka winna była sobie zdawać sprawę z faktu, iż jej sytuacja procesowa się zmieniła. Gdyby po otrzymaniu odpowiedzi na pozew, powódka zweryfikowała swoje stanowisko i niezwłocznie powództwo cofnęła można by było ją potraktować jako stronę wygrywającą sprawę albowiem wytoczenie powództwa było uzasadnione ochroną jej praw a powódka nie mogła uzyskać ochrony na drodze innego postępowania. Wskazać należy, iż pozwany już przy pierwszej czynności procesowej (wniesieniu odpowiedzi na pozew), podniósł okoliczności związane z wypłacalnością dłużnika, a zatem od momentu doręczenia stanowiska pozwanego, powódka musiała sobie zdawać sprawę z bezpodstawności swojego roszczenia.

Podtrzymywanie powództwa pomimo braku istnienia przesłanek do jego uwzględnienia przez okres ponad 7 miesięcy i cofnięcie powództwa ze zrzeczeniem się roszczenia dopiero na rozprawie w dniu 12 maja 2016 roku, musi być przez Sąd ocenione jako przegranie sprawy przez powódkę oraz brak możliwości zastosowania art.102 k.p.c. tj odstąpienia od obciążania powódki kosztami procesu.

Okoliczność, iż powódka wytoczyła sprawę o zachowek przeciwko dłużnikowi, który dobrowolnie nie chce zaspokoić roszczenia o zachowek a także wcześniejsze rozmowy z dłużnikiem o braku majątku na zapłatę zachowku, nie przekonują o istnieniu podstaw do odstąpienia od obciążania powódki kosztami procesu. Także sytuacja majątkowa powódki, która nie została przedstawiona w jej zeznaniach, nie uzasadnia takowej decyzji Sądu.

Mając powyższe na względzie, Sąd orzekł jak w postanowieniu.---

/-/ SSO Mariusz Solka

Z/

1. Odnotować zwrot uzasadnienia;
2. Odpis doręczyć – pełnomocnikowi powódki.

SSO Mariusz Solka